

érhető tetten: pl. Olaszországban a büntetőeljárás törvényességére hivatkozva a végrehajtó hatalom és az ügyészség között minden intézményes kapcsolat kizártak, a kormány még az országos büntetőpolitika meghatározására hivatkozva sem tehet semmit az ügyészség vonatkozásában. A szervezet őshazájában, Franciaországban pedig számos intézményesített ellenjogosítvány létezik: pl. a magánfél fellépése, amely „közvédelmést eredményez, még akkor is, ha az ügyészség nem él közzvádloói jogosítványával”.¹

Nánási László érdeme, hogy a magyar királyi ügyészség történetének feltárásával hozzájárult a napjainkban ismét felszínre kerülő alkotmányozási feladatok átgondolásához.

A nyilvános védés befejeztével az opponenseken túl a Molnár Imre professor emeritus (DSc, SZTE ÁJK Római Jogi Tanszék), Szabó István (PhD, habil., PPKE JÁK Jogtörténelmi Tanszékének tanszékvezető egyetemi docense) és Karsai Krisztina (PhD, SZTE ÁJK Büntetőjogi és Büntető Eljárásjogi Tanszék egyetemi docense) alkotta bíráló bizottság bejelentette, hogy az egyetemi doktori tanácsnak javasolja Nánási László részére a tudományos doktori fokozat legjobb minősítéssel való odaítélését.

Kiss Anna

¹ Delmas-Marty, M.: *Az ügyészség fejlődése és a büntetőeljárás vezérelvei az európai demokráciákban* (Magyar Jog, 1998. 6., 363–364. p.)

Beszámoló a Fiatal Jogtörténészek XVI. Európai Fórumáról

Frankfurt am Main adott otthont 2010. március 25. és 27. között a fiatal jogtörténészek sorrendben immár tizenhatodik európai fórumának (European Forum of Young Legal Historians), amely évente biztosít személyes találkozási lehetőséget a jogtörténet fiatal kutatói számára. Ebben az esztendőben egy igen szélesre szabott mottó köré csoportosultak az előadások: a konferencia a *Law on Stage (Die Inszenierung des Rechts)* címet viselte, amely révén rendkívül változatos témákban hallhattak előadásokat a fórum résztvevői. A szervezők 2009 szeptemberében tették közzé a felhívásokat,¹ a referátumok viszonylag nagy száma miatt két párhuzamos ülés zajlott egyszerre a frankfurti Goethe-Universitätén, az előadásokat tizenkét panelbe osztották.² Terjedelmi korlátokra tekintettel csupán a konferencia leginkább érdeklődésre számot tartó előadásainak rövid összefoglalására szorítkozom.

A *Symbols in Law (Symbolik des Rechts)* címet viselő második szekciót Sebastian Felz (Münster) *Warum die Roben der Bundesverfassungsrichter ein Symbol für die Autorität des Gerichts sind!* című előadása nyitotta meg, amelyben az előadó a német Szövetségi Alkotmánybíróság autoritásért való küzdelmét mutatta be az 1951 szeptemberétől 1961 júniusáig terjedő időszakban. A Szövetségi Alkotmánybíróság 1961. július 18-án tartott plenáris ülésén tizennyolc alkotmánybíró szavazott kettő ellenében a bíborvörös zsbós hivatalos öltözet mellett, amelyet a karlsruhei Badisches Staatstheater kosztümrészele készített el. A referens által fókuszba állított tíz esztendő alatt formálódott a német Szövetségi Alkotmánybíróság a ma ismert intézménnyé: ezen időszakban ismerte el a többi alkotmányos szerv az „alkotmány védőjének” kiterjedt autoritását.

Sebastian Felzet követően Helmut Landerer (Frankfurt) *To Have and to Hold – Driving Licences as Important Legal Documents for the Normal Course of Life* vizsgálta a jogosítvány mint jogi dokumentum jelentőségét. A referens előadásában bemutatta, miként fejlődött ki 19. században a „kerékpározásra való képességet” övező vitából a „kerékpárjegy”, valamint vázolta a jogosítvány megszerzésének körülményeit. Sebastian Felz külön figyelmet fordított a századforduló vonatkozó bírói gyakorlatának ismertetésére is. A panel utolsó referátumában egy nagy váltással a római jog került középpontba: Ivan Milotić (Zágráb) a horvátországi római határkövek római igazságszolgáltatásban betöltött szerepét taglalta.

A harmadik szekció (*Gaps in Translation – Subjective and Linguistic Discrepancies; Übersetzungslücken – subjective und sprachliche Interpretationslücken*) első előadását Bruno Debaenst (Gent) tartotta, amelynek címe igen nagyszámú hallgatóságot vonzott: a *To be Killed Over an Over Again!* az előadó a 19. századi belgiumi munkabalesetekre irányuló kutatásainak eredményeit foglalta össze előadásában, miszerint a munkabalesetek jogi értelmezése számos, olykor teljesen eltérő képet mutatott. Az előadó egy konkrét eset kapcsán világított rá a munkabalesetek három különböző szinten való megjelenésére: egy adminisztratív eljárás mellett egy büntetőjogi, továbbá polgári jogi per is folyt az adott baleset ügyében. Debaenst rámutatott, hogy a három eljárás esetében különbözőek a jogi aktusok, kérdések valamint célok, amely révén a munkabaleset három rekonstrukciója között lényeges eltérések fedezhetők fel. Ennek következményeként a munkavállaló „nem egyszer halt meg, hanem számos alkalommal”, amely a jogi tényfeltárás megsokszorozódásának eredménye.

Zakariás Kinga (Budapest) referátumában (*Die gesetzliche Anerkennung der drei protestantischen Religionen in Siebenbürgen*) az erdélyi szabad vallásgyakorlás kezdetének meghatározásával kapcsolatosan hívta fel a figyelmet a források óvatos felhasználására és értékelésére. Előadásában rávilágított a jogirodalomban tapasztalható különbségekre, valamint hangsúlyoz-

ta az erdélyi törvények kiemelt jelentőségét, különös tekintettel a Német Nemzet Szent Római Birodalom jogforrásaira. Napjaink egyik legfelkapottabb témájának, a jogi kultúrának egyes aspektusait vette górcső alá a harmadik szekció utolsó előadója, a kanadai származású Kitrina Bevan, aki az angol jogi kultúra és a jog nyelvét vizsgálta, különös tekintettel a Statute of Pleading (1362) kiadásának hatásaira.

Frey Dóra (Budapest) *Eine bis heute überlieferte archaische Konfliktbewältigungsform: Romani Kris (Zigeunerrecht und Zigeunergericht)* címet viselő előadásában a jog egy speciális és archaikus formáját mutatta be. A referens által már számos fórumon prezentált kutatási eredménye a hallgatóság figyelmét most is jelentékeny módon felkeltette, több kérdés irányult a cigányság magyarországi státusára, igazságszolgáltatásuk állami szervrendszerben elfoglalt helyzetére. Frey Dóra példák során keresztül hozta közelebb a Romani Kris rendszerének működését és hatékonyságának okait.

Anna-Carolina Perrez (Fribourg) *Der „Import“ deutscher Richter und seine Folgen für die liechtensteinische Justiz zur Zeit des zweiten Weltkrieges* című referátumában Liechtenstein igazságszolgáltatását vette górcső alá. Mivel a hercegség kevés forrással rendelkezett, ezért igazságszolgáltatására bizonyos mértékben hatást gyakorolt a külföldi irodalom és joggyakorlat, osztrák és svájci jog is recipiálásra kerül, továbbá a bírói kar összetételét illetően a referens rámutatott, hogy osztrák és svájci bírák is bekerülhettek a hercegség igazságszolgáltatási apparátusába. Ezen tény békeidőben nem jelentett különösebb konfrontációt, azonban az Anschlusst követően a Liechtensteinben tevékenykedő osztrák bírák „németté” váltak, akik hazájukban nemzetiszocialista, a hercegségben pedig liechtensteini törvények alapján ítélték. Anna-Carolina Perez előadásában részletesen jellemezte a liechtensteini igazságszolgáltatás második világháború alatti helyzetét, így választ keresett azon kérdésekre, hogy mennyiben épült be a nemzetiszocialista ideológia a liechtensteini bíráskodásba, valamint mennyiben próbálták meg a külföldről érkezett bírák a kis államot befolyásolni.

A fórum legutolsó, tizenharmadik panelében Frey Dóra (Budapest) moderálásával ún. poster presentation keretében mutatható be számos jogtörténész rövid, ötperces előadásokat, amelyekben egy körülhatárolt témát vázoltak fel egy illusztráló plakát segítségével. Seldad Ceylan Ankara és a római jog kapcsolatát vázolta fel *The Importance of Ankara in the Roman History and Res Gestae Divi Augusti* című prezentációjában. Bató Szilvia (Szeged) német nyelvű referátumában (*Der Anfang der Kriminalpolitik in Ungarn. Rechtsliteratur und Kriminalität im 19. Jahrhundert*) kitért a magyar büntetőjog irodalmának két 19. századi virágkorára, így a negyvenes és hetvenes jogirodalmát elemezte. A kriminalitási adatok forrásait illetően kitért annak hiányos voltára, hiszen információkkal a börtönstatisztikák, valamint az ítéletek kivonatai szolgáltak. José De Magalhães Campos Ambrosio egy igen

érdekes feltevést boncolgatott referátumában (*Axiological Theory of the History of Law – or, why the History of Law is also a Philosophy*), amelynek összegzéseként rávilágított, hogy a jogtörténet inkább filozófia, mint jogtudomány, és mint filozófia a valóság minden aspektusát vizsgálja. Komáromi László *Referendums and Dictatorship. „Direct Democracy” in the Practice of East-Central European Authoritarian Systems in the 20th Century* című előadásában a referendumot, a közvetlen demokrácia egyik eszközét állította középpontba. A referens példák során keresztül mutatta be, hogy a referendum nem minden esetben szolgálta eredeti célját, a polgárok közügyekbe történő szabad, közvetlen és demokratikus beavatkozását, így már Hitler és Mussolini is használta a referendumot – pontosabban plebiscitumot – a hatalommal való visszaélésre. Komáromi László kérdésfeltevésének centrumában a referendum demokratikussága állt, arra kérészt választ, hogy a referendummal kapcsolatos eljárás szabályozottságának kiterjedése – így például a kérdés megfogalmazása, a kampány, a szavazásmód – mennyiben gyakorol befolyást az eredményre. Marianne Vasara-Aaltonen a finn joghallgatók külföldi tanulmányait elemezte a 17–19. századig terjedő időszakra vonatkozóan, amelyet párhuzamba állított a svéd jog fejlődésével.

A fórumot követően került sor az Association of Young Legal Historians (AYLH) nevű egyesület éves közgyűlésére, amely szavazott a 2011-ben esedékes fórum helyszínére: jövőre Maastricht ad otthont a fiatal jogtörténészek európai fórumának. Az AYLH főszabály szerint minden, még nem habilitált jogtörténész számára nyitott egyesület, a tagság feltétele húsz euro tagdíj befizetése. A szervezet gondoskodik nemcsak az aktuális fórum megrendezéséről, hanem az azon elhangzott előadások publikálásáról is. Az egyesület eddig kiadványban jelentette meg a Martin Meidenbauer Verlag gondozásában a referátumok szerkesztett változatát, a kiadó külön sorozatot hozott létre *Yearbook of Young Legal History* (Jahrbuch Junge Rechtsgeschichte) címmel.

A konferencia nem maradt visszhang nélkül, a fórum egyik szervezője, Sebastian Felz a rendezvény után közvetlenül beszámolót tett közzé egy interneten elérhető folyóiratban.³ A fórum remek találkozási alkalmat jelentett a fiatal jogtörténészek számára egymás, és természetesen kutatási területek megismerésére is; habár a konferencia nevében hordozza az Európára való orientáltságot, ennek ellenére – örvendetes módon – négy kontinens kutatói jelentek meg ezen az egyre inkább érdeklődésre számot tartó seregszemlén.

Lenkovics Judit

Jegyzetek

¹ A felhívás szövege angol, német és francia nyelven még mindig elérhető az Association of Young Legal Historians honlapján: http://www.aylh.org/images/uploads/CfP_Forum_Frankfurt_2010.pdf.

² A konferencia programja elérhető: http://www.aylh.org/images/uploads/Program_EFYLH_Frankfurt_2010.pdf.

³ <http://hsozkult.geschichte.hu-berlin.de/tagungsberichte/id=3091>.